

Asia: VN/29418/2023

Hallituksen esitysluonnos sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön muutoksiksi lasten ja nuorten terapiatakuun toteuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Edustaako vastaaja

Ammattijärjestöä

2. Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus tavoitetta lasten ja nuorten mielenterveyden varhaisen vaiheen tuen ja hoidon saatavuuden parantamisesta perustason palveluissa?

Kyllä

3. Onko sääntely takuun piiriin kuuluvista psykososiaalisista interventioista terveydenhuoltolain 53 §:n ja opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:n säännöksissä soveltamisen kannalta toimiva?

Ei, vaan säännöksiä olisi muokattava seuraavalla tavalla

4. Onko takuun piiriin kuuluvan psykososiaalisen hoidon aloittamisen enimmäisajan määrittely terveydenhuoltolain 53 §:ssä ja opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

Ei, vaan säännöstä olisi muokattava seuraavalla tavalla

5. Onko takuun piiriin kuuluvan mielenterveystyön palveluna annettavan psykososiaalisen tuen ja psykososiaalisten työmenetelmien määrittely sosiaalihuoltolain 25 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

Ei, vaan sitä olisi muokattava seuraavalla tavalla [Mahdollisuus muiden menetelmien käyttöön on ilmaistava selkeämmin.]

6. Onko takuun piiriin kuuluvaa mielenterveystyön palvelua koskevan päätöksen toimeenpanon sääntely sosiaalihuoltolain 45 §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

Kyllä

7. Onko esitetty 2 a §:n sääntely valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta riittävä terveydenhuollon menetelmien osalta?

En osaa sanoa

Perustelut ja mahdolliset kehittämissuhteukset

Alueiden ja asiakkaiden yhdenvertaisuus, monialaiset, monimuotoiset ja moniammatilliset palvelut ja niiden saatavuus pitää varmistaa. Lähtökohtana pitää olla menetelmäkeskeisyyden sijaan tarvelähtöisyys.

8. Onko esitetty 2 a §:n sääntely valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta riittävä sosiaalihuollon menetelmien osalta?

En osaa sanoa

Perustelut ja mahdolliset kehittämissuhteukset

Alueiden ja asiakkaiden yhdenvertaisuus, monialaiset, monimuotoiset ja moniammatilliset palvelut ja niiden saatavuus pitää varmistaa. Lähtökohtana pitää olla menetelmäkeskeisyyden sijaan tarvelähtöisyys.

9. Miten lasten ja nuorten terapiatakuun enimmäisaikojen toteutumisen seuranta olisi tiedonhallinnan näkökulmasta tarkoituksenmukaista toteuttaa?

Terapiatakuun enimmäisaikoja on seurattava valtakunnallisesti. Enimmäisaikojen rinnalla on seurattava myös eri menetelmien käyttöä ja soveltamista sekä mahdollistettava niiden kehittäminen vastaamaan tarpeita.

10. Millaista kansallista ohjausta ja toimenpiteitä esitetyn lainsäädännön onnistunut toimeenpano mielestänne edellyttää?

Hyvinvointialueilla on tärkeää olla aito insentiivi ja velvoite ottaa käyttöön ja kehittää vaikuttavia hoidon menetelmiä ja tarjota niitä yhdenvertaisesti kaikille lapsille ja nuorille. Hyvinvointialueilla ei pidä joutua tilanteeseen, jossa tehdään aluekohtaista ja eriarvoistavaa priorisointia. Akava korostaa valtakunnallisen linjaamisen ja ohjauksen tärkeyttä yhdenvertaisten ja vaikuttavien hoitojen ja palveluiden saamiseksi koko maassa.

11. Hallituksen keväällä 2024 tekemä päätös perusterveydenhuollon hoitotakuun pidentämisestä 14 vuorokaudesta 3 kuukauteen tulee kiireettömän hoidon osalta vaikuttamaan ensimmäisen hoitotapahtuman järjestämisen enimmäisaikaan perusterveydenhuollossa. Edellyttäisikö tämä muutos toteutuessaan mielestänne muutoksia terapiatakuusääntelyyn?

Kyllä

Perustelut ja mahdolliset ehdotukset

Hallituksen tekemät säästöpäätökset hyvinvointialueiden ja järjestöjen rahoitukseen sekä sosiaali- ja terveystalouteihin heikentävät lasten ja nuorten tarvitsemaa tukea. Päätös pidentää perusterveydenhuollon hoitotakuu kolmeen kuukauteen vesittää osaltaan myös terapiatakuuta. Jos ensimmäinen hoidon tarpeen arviointi tehdään liian myöhään, ongelmat pahenevat ja varsinainen hoidon aloitus viivästyy.

12. Muu palaute liittyen hallituksen esitysluonnokseen

Akava ry kiittää mahdollisuudesta kommentoida esitysluonnosta.

Esityksen tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten mielenterveyden häiriöiden ehkäisyä ja hoidon sekä mielenterveyden tuen saatavuutta perusterveydenhuollossa ja sosiaalihuollon perustason palveluissa ja vahvistaa vaikuttavaksi todettujen psykososiaalisten interventioiden käyttöä sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Akava pitää tavoitetta kannatettavana. Lasten ja nuorten mielenterveyden haasteet ovat kasvaneet ja niihin pitää löytää ratkaisuja ja riittävästi resursseja.

Mielenterveysongelmien juurisyihin puututtava

Ratkaisevaa on puuttua mielenterveysongelmien juurisyihin, vahvistaa ennaltaehkäisyä sekä perheiden ja vanhemmuuden tukea. Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen, yksinäisyyden lieventäminen, harrastukset ja tulevaisuudenuskon vahvistaminen ovat osaltaan tärkeitä tekijöitä hyvinvoinnin edistämiseksi.

Hallituksen tekemät säästöpäätökset hyvinvointialueiden ja järjestöjen rahoitukseen sekä sosiaali- ja terveystalouteen heikentävät lasten ja nuorten tarvitsemää tukea. Päätös pidentää perusterveydenhuollon hoitotakuu kolmeen kuukauteen vesittää osaltaan myös terapiatakuuta. Jos ensimmäinen hoidon tarpeen arviointi tehdään liian myöhään, ongelmat pahenevat ja varsinkin hoidon aloitus viivästyy.

Akava pitää tärkeänä, että terapiatakuun toteuttamiseen otetaan mukaan laajasti sote-alan perustason palveluita monialaisen ja moniammatillisen osaamisen hyödyntämiseksi. Perustason palveluita on edelleen vahvistettava, jotta erikoissairaanhoidon kuormitusta pystytään vähentämään.

Oppilas- ja opiskelijahuollossa koko kouluyhteisön ammattilaisten osaamista ja tukipalveluita pitää hyödyntää tehokkaasti. Sote-ammattilaisten yhteistyötä ja sujuvaa tiedonsiirtoa on myös edelleen vahvistettava. Oppilas- ja opiskelijahuollon ennaltaehkäiseviin, matalan kynnyksen palveluihin on tärkeää kohdentaa riittävästi resursseja.

Lähtökohtana oltava lapsen ja nuoren tarpeisiin vastaaminen vaikuttavasti

Esitetty terapiatakuu on varsin menetelmäkeskeinen, jossa lähtökohtana ei aidosti ole lapsen ja nuoren tarvitsema tuki, hoito ja palvelu ja siihen vastaaminen tuloksellisesti ja vaikuttavasti. Kaiken lähtökohtana pitää olla kokonaisarvio, jossa selvitetään lapsen ja nuoren tilanne, kuten kielelliset ja oppimisen vaikeudet, fyysisen tai toiminnallisen kuntoutuksen tarpeet. Tämä pitää kirjata osaksi terapiatakuuta ennen hoitopäätösten tekemistä. Lisäksi lakiin tulisi tehdä laajempi kirjaus takuun piiriin kuuluvista palveluista ja missä tilanteissa niitä tulee tarjota.

Terapiatakuun pitää olla tarvelähtöinen, jossa menetelmät päätetään palvelutarpeen mukaisesti. Lain pykälät on kirjoitettava selkeästi ja niin, että tulkinassa ei tule epäselvyyttä niitä sovellettaessa.

Akava pitää kannatettavana, että takuun piiriin kuuluvan psykososiaalisen intervention saaminen ei edellyttäisi kaikissa tilanteissa lääkärin arviota, vaan tuen piiriin voisi päästä joustavasti esimerkiksi neuvolan tai koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ohjaamana.

Palveluiden yhdenvertaisuus varmistettava

Akava korostaa valtakunnallisen linjaamisen ja ohjauksen tärkeyttä yhdenvertaisten ja vaikuttavien hoitojen ja palveluiden saamiseksi koko maassa. Hyvinvointialueilla on tärkeää olla aito insentiivi ja velvoite ottaa käyttöön ja kehittää vaikuttavia hoidon menetelmiä ja tarjota niitä yhdenvertaisesti kaikille lapsille ja nuorille. Hyvinvointialueilla ei pidä joutua tilanteeseen, jossa tehdään aluekohtaista ja eriarvoistavaa priorisointia.

Terapiatakuun enimmäisaikoja on seurattava valtakunnallisesti. Enimmäisaikojen rinnalla on seurattava myös eri menetelmien käyttöä ja soveltamista sekä mahdollistettava niiden kehittäminen vastaamaan tarpeita.

Osaamisen ja osaajien merkitys tunnistettava

Akava korostaa tutkimuksen, osaamisen ja osaajien merkitystä terapiatakuun toteuttamisessa. Henkilöstön riittävyteen ja saatavuuteen, veto- ja pitovoimaan, on hyvinvointialueilla kiinnitettävä erityistä huomiota. Osana tätä on tarjottava riittävästi mahdollisuuksia osaamisen kehittämiseen ja edistettävä mahdollisimman ennakoivasti työkykyä ja työhyvinvointia. On myös tärkeää, että henkilöstön eettisesti kestävä työn teon mahdollisuuksia ja sen kokemusta vahvistetaan.

Lopuksi Akava kiinnittää huomiota terapiatakuun varsin tiukkaan valmistelu- ja toimeenpanoaikatauluun sekä resursseihin. Terapiatakuu pitäisi esityksen mukaan olla voimassa 1.5.2025. Tähän olisi tarpeen ottaa lisää aikaa perusteelliselle valmistelulle ja toimeenpanolle. Lisäksi

varattu 35 miljoonan euron rahoitus vuosittain on riittämätön oikea-aikaiseen ja monipuoliseen lasten ja nuorten tarpeita vastaavien mielenterveyspalveluiden toteuttamiseen.

Tuovinen Anu
Akava ry